2026-2027 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI

9. SINIF TARİH 1. DÖNEM 2. ORTAK YAZILI PROVASI

Okul adı:		**Ders:** Tarih	**Tarih:**
Adı Soyadı:	**Sınıfı / Şubesi:**	**Numarası:**	**Puan:**

Nasıl puanlatılır?

1. Cevabını her şıkkın altındaki, etiketli (ör. **1a**) kutuya yaz.
2. Bitirince her sayfanın fotoğrafını çek: düz, aydınlık, sayfanın tamamı görünsün.
3. Son sayfadaki kodu okut, fotoğrafları yükle.
4. Yazın metne çevrilir; kontrol et ve puanlat. *(2. yazılı provasında okuma ve puanlama Pro'da.)*

Tablette ya da bilgisayarda doğrudan yazabilirsin: digikamp.com/ortak-yazili/9-sinif-tarih/prova

METİN 1 — TARİH ÖĞRENMENİN FAYDALARINA İLİŞKİN İKİ KAYNAK

Kaynak A

"Türk çocuğu ecdadını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır." — Mustafa Kemal Atatürk

Kaynak B — Bir lise öğrencisinin proje günlüğünden

Bu yıl okulumuzda "Mahallemizin Hafızası" adlı bir proje yürüttük. Mahallede uzun yıllardır yaşayan büyüklerimizle görüştük, ailelerin sakladığı eski fotoğrafları ve belgeleri topladık, anlatılanları belgelerle karşılaştırdık. Görüşmelerde mahallenin eskiden bir bağ ve bahçe alanı olduğunu, sonradan gelen ailelerle bugünkü hâlini aldığını öğrendik. Ayrıca derenin taştığı yılların hep aynı alçak kesimde yaşandığını fark ettik; bu bilgiyi belediyeye ilettik ve yeni parkın yeri seçilirken dikkate alındı. Proje sergisine yıllardır mahallede oturanlarla yeni taşınan aileler birlikte geldi; birçoğu, aynı sokakları paylaştıkları insanların geçmişini ilk kez dinlediklerini söyledi. Ben de dedemin anlattıklarını belgelerle karşılaştırırken bir bilgiyi doğrulamadan kabul etmemeyi öğrendim.

Kaynak A: Mustafa Kemal Atatürk'ün sözü (Tarih Dersi Öğretim Programı'nda da yer alır). Kaynak B: Özgün metin (prova için yazıldı).

1. soru — 14 puan

Metin 1'deki iki kaynağı okuyunuz.

a) Kaynak A'da tarih öğrenmenin hangi faydası vurgulanmaktadır? Bu faydanın bireye mi topluma mı (ya da her ikisine mi) yönelik olduğunu sözdeki ifadelere dayanarak açıklayınız.

1a

1. soru (devam)

b) Kaynak B'yi, anlatılan projenin amacını ve sonuçlarını koruyarak 2-3 cümleyle özetleyiniz.

1b

c) Kaynak B'den tarih öğrenmenin topluma sağladığı iki faydayı, metindeki örnekleri göstererek yazınız.

1c

ç) Kaynak B'yi yazan öğrencinin son cümlesinden hareketle tarih öğrenmenin bireye sağladığı bir faydayı kendi cümlelerinizle açıklayınız.

1ç

2. soru

14 puan

Aşağıda, aynı konuyu farklı dönemlerde araştıran iki tarihçinin çalışma süreci anlatılmıştır. Konu: "1950'li yıllarda bir Anadolu şehrinde pazar fiyatları ve gündelik hayat".

Selma Hanım (1985): Bir kütüphanede ciltlenmiş eski yerel gazeteleri sayfa sayfa okudu. Gerekli bilgileri karton fişlere el yazısıyla not etti. Yalnız bir gazetenin birkaç yıllık sayılarını inceleyebildi; bu iş aylar sürdü. Kendi aldığı notlara dayanarak makalesini daktiloyla tek başına yazdı ve makale basılı bir dergide yayımlandı.

2. soru (devam)

Deniz Bey (2025): Aynı dönemin gazetelerinin taranarak bilgisayar ortamına aktarılmış kopyalarına çevrim içi bir arşivden ulaştı ve anahtar sözcüklerle arama yaptı. Bir bilgisayar programıyla yirmi gazetenin binlerce sayfasında "ekmek", "şeker", "fiyat" sözcüklerinin geçtiği yerleri toplu olarak taradı ve yıllara göre değişimi çıkardı. Ayrıca bir sosyal medya grubunda o yılları yaşamış kişilerin yazdığı anı yorumlarını inceledi. Çalışmasını iki meslektaşıyla aynı çevrim içi belge üzerinde birlikte yazdı ve sonuçlarını etkileşimli grafikler ile başka kaynaklara bağlantılar içeren bir web sayfasında yayımladı.

a) Aşağıdaki tabloyu iki tarihçinin süreçlerine göre doldurunuz. Her hücreye ilgili kavramı yazınız ve metinden kısa bir kanıt gösteriniz.

Karşılaştırma ölçütü	Selma Hanım (1985)	Deniz Bey (2025)
Kaynaklara ulaşma ve tarama	?	?
Okuma biçimi (yakın okuma / uzak okuma)	?	?
Yazma biçimi (bireysel / iş birlikli)	?	?
Sonucun sunulma biçimi (metin / hiper metin)	?	?

2a

b) Deniz Bey'in kullandığı kaynaklardan hangisi "sayısallaştırılmış veri", hangisi "doğuştan dijital veri"dir? İki kavramın farkını bu örneklerle açıklayınız.

2b

c) İki tarihçinin araştırma sürecinde değişmeyen (süreklilik gösteren) bir aşamayı belirtiniz ve bu aşamanın dijital dönemde de neden gerekli olduğunu bir cümleyle açıklayınız.

2c

3. soru

14 puan

Kerem, Malazgirt Savaşı (1071) hakkında bir sınıf sunumu hazırlıyor. Hazırlık sürecinde şunları yapıyor:

- Bir yapay zekâ uygulamasından "Malazgirt Savaşı'nın fotoğrafını" istiyor. Uygulamanın ürettiği gerçekçi görünen görüntüyü sunumuna "Savaştan bir fotoğraf" başlığıyla koyuyor.
- Bir müzenin sanal turundan savaşın yapıldığı döneme ait eserleri inceliyor ve müzenin internet sitesinde eserlerin hangi kazıdan çıktığını gösteren açıklamaları okuyor.
- Bir sosyal medya hesabında paylaşılan ve Sultan Alparslan'a ait olduğu söylenen bir sözü, hiçbir kaynak belirtilmediği hâlde sunumuna ekliyor.
- Bir tarih dergisinin internet sitesindeki makaleden uzun bir bölümü, yazarının adını ve makalenin adresini belirtmeden kendi yazısıymış gibi sunumuna kopyalıyor.

a) Kerem'in yaptıklarından birinin dijitalleşmenin tarih araştırmasına sağladığı olumlu bir etkiyi gösterdiğini belirtiniz ve bu etkiyi açıklayınız.

3a

3. soru (devam)

b) Kerem'in "fotoğraf" ve "söz" kullanımındaki sorunları ayrı ayrı açıklayınız. Bu tür kullanımların tarih yazımı için doğurabileceği bir tehlikeyi yazınız.

3b

c) Kerem'in dergi makalesini kullanma biçimi hangi kurala aykırıdır? Doğru kullanım nasıl olmalıdır?

3c

ç) Kerem'in arkadaşı şöyle diyor: "Artık her bilgi internette ve yapay zekâ her şeyi buluyor; bu yüzden tarihçinin yöntemine gerek kalmadı." Bu yargıya katılıp katılmadığınızı belirtiniz ve Kerem'in yaşadıklarından yararlanarak gerekçelendiriniz.

3ç

4. soru

14 puan

Aşağıdaki harita, tablo ve açıklama, tarımın ilk ortaya çıktığı bölgelerden üçü hakkında bilgi vermektedir.

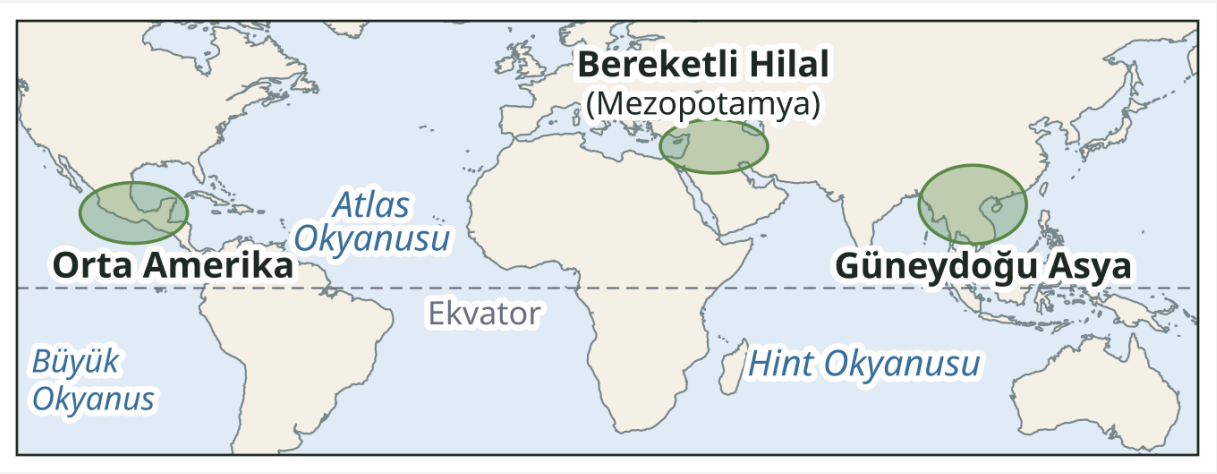

Bölge	Öne çıkan ilk tarım ürünleri	Coğrafi özellikler
Mezopotamya (Bereketli Hilal'in bir parçası)	Buğday, arpa	Dicle ve Fırat ırmakları arasında verimli ovalar; yağışın az olduğu kesimlerde ırmak suyu kanallarla tarlalara taşınır.
Güneydoğu Asya	Pirinç	Sıcak ve bol yağışlı; ırmak kıyılarında sık sık su basan, sulak düzlükler.
Orta Amerika	Mısır	Sıcak; dağlar arasındaki vadiler ve yüksek düzlükler, ırmak kenarları.

Açıklama: Araştırmalar, tarımın bu bölgelerde birbirinden bağımsız olarak ve farklı zamanlarda başladığını göstermektedir. Bilinen en erken tarım izleri Mezopotamya'yı da içine alan Bereketli Hilal'de bulunmuştur; Orta Amerika'da tarım, Bereketli Hilal'den binlerce yıl sonra yaygınlaşmıştır.

a) Üç bölgede insanların yerleşik hayata geçmesini kolaylaştıran ortak coğrafi özelliği tablodan belirleyiniz. Bu özelliğin yerleşik hayata geçişi neden kolaylaştırdığını açıklayınız.

4a

b) Tablodan hareketle üç bölge arasındaki bir farkı yazınız. Bu farkın Tarım Devrimi'nin mekân açısından nasıl gerçekleştiğine dair ne gösterdiğini açıklayınız.

4b

c) Bir arkadaşınız "Tarım Devrimi bütün dünyada aynı anda yaşanmıştır." diyor. Bu düşünceyi açıklamadaki bilgilere dayanarak düzeltiniz.

4c

ç) Mezopotamya'da tarım yapabilmek için kanallar açılması gerekiyordu. Bu zorunluluğun Mezopotamya'daki toplulukların birlikte yaşama ve örgütlenme biçimine olası bir etkisini yorumlayınız.

4ç

5. soru — 14 puan

Aşağıdaki metni okuyunuz.

Avcı-toplayıcı topluluklar besin bulmak için sürekli yer değiştirir, ancak taşıyabilecekleri kadar eşyaya sahip olabilirdi. Tarıma geçen topluluklar ise bazı yıllarda tükettiklerinden fazla ürün elde etmeye başladı. Bu artı ürün çömleklerde ve ambarlarda saklandı, başka topluluklarla değiş tokuş edildi. Herkesin besin aramasına gerek kalmayınca bazı kişiler çömlekçilik, dokumacılık, alet yapımı gibi işlere yöneldi. Konya Ovası'ndaki Çatalhöyük gibi yerleşmelerde evler birbirine bitişik olarak inşa edildi. Zamanla bazı yerleşmeler büyüyerek kalabalık şehirlere dönüştü; Mezopotamya'da ambarlara giren ve çıkan ürünlerin kaydını tutma ihtiyacı yazının ortaya çıkmasında etkili oldu. Öte yandan tarım, avcı-toplayıcılığa göre daha uzun ve yorucu bir çalışma gerektiriyordu. Hayvanlarla iç içe ve kalabalık yaşamak salgın hastalıkların yayılmasını kolaylaştırdı. Kuraklık ya da çekirge gibi afetler ürünü yok ettiğinde kıtlık yaşandı. Biriktirilen ürün ve toprak, onlara sahip olanlarla olmayanlar arasındaki farkı büyüttü ve bu zenginlik başka toplulukların saldırılarına hedef oldu.

5. soru (devam)

a) Metne göre artı ürünün ekonomik faaliyetlere iki etkisini yazınız.

5a

b) Metne göre Tarım Devrimi'nin yerleşmeye iki etkisini yazınız.

5b

c) Bir öğrenci şu yargıyı ileri sürüyor: "Tarım Devrimi insanlar için yalnızca olumlu sonuçlar doğurmuştur." Bu yargıya katılıp katılmadığınızı belirtiniz. Görüşünüzü metinden bir olumlu ve bir olumsuz sonuçla gerekçelendiriniz.

5c

ç) Kendinizi avcı-toplayıcılıktan tarıma yeni geçmiş bir topluluğun üyesi yerine koyunuz. Metinde sayılan zorluklardan birini seçiniz ve bu zorluğa karşı topluluğunuzun alabileceği bir önlem öneriniz.

5ç

METİN 2 — ESKİ ÇAĞ DEVLETLERİNE AİT TANITIM KARTLARI

Kart 1 — Sümerler (Mezopotamya) Sümerler Ur, Uruk, Lagaş gibi her biri bir şehir ve çevresinden oluşan şehir devletleri hâlinde yaşadı. Şehrin yöneticisi hem dinî hem de dünyevi işleri yürütür, kendisini şehrin tanrısının yeryüzündeki temsilcisi olarak görürdü. Ordu, gerektiğinde şehir halkından toplanırdı; şehir devletleri arasında toprak ve su kaynakları yüzünden sık sık savaşlar yaşanırdı.

Kart 2 — Mısırlılar (Nil Vadisi) Nil boyunca uzanan topraklar tek merkezden yönetildi. Firavun tanrı ya da tanrının oğlu kabul edilir, bütün topraklar ve yetkiler onun adına kullanılırdı; işleri vezirler ve kâtipler yürütürdü. Yeni Krallık döneminde düzenli bir ordu kuruldu ve atların çektiği hafif savaş arabaları orduda önemli bir yer tuttu.

Kart 3 — Hititler (Anadolu) Devletin başında bulunan kral aynı zamanda baş rahip, ordunun başkomutanı ve en yüksek yargıçtı; ülkeyi tanrılar adına yönettiğine inanılırdı. Soylulardan oluşan Pankuş adlı meclis krala danışmanlık yapar, gerektiğinde kral ailesinin üyelerini bile yargılayabilirdi. Kraliçe (Tavananna) devlet işlerinde söz sahibiydi. Ordunun en güçlü birliğini savaş arabaları oluştururdu. Hititler, Kadeş Savaşı'ndan sonra Mısır ile bilinen en eski yazılı barış antlaşmalarından birini imzaladı.

Kart 4 — Asya Hunları (Orta Asya bozkırları) Asya Hunları bozkırda konargöçer bir hayat sürdü. Hükümdara (tanhu) yönetme yetkisinin, yani kutun Gök Tanrı tarafından verildiğine inanılırdı. Kutun hükümdar ailesine verildiği düşünüldüğünden ailenin erkek üyeleri tahtta hak sahibi sayılırdı. Önemli kararlar boy beylerinin katıldığı kurultayda (toy) görüşülürdü. Ülke doğu ve batı olarak ikiye ayrılarak yönetilirdi. Ordu atlı askerlerden oluşurdu ve Mete Han döneminde onlu sisteme (10, 100, 1000, 10 000 kişilik birlikler) göre düzenlendi. Savaşabilecek durumdaki bütün erkekler asker sayılırdı.

Özgün metin (prova için ders kitabı bilgileri temel alınarak yazıldı).

6. soru — 15 puan

Metin 2'deki tanıtım kartlarını okuyunuz.

a) Aşağıdaki tabloyu kartlardaki bilgilere göre doldurunuz.

Devlet	Yönetim biçimi	Hükümdarın yönetme yetkisini dayandırdığı kaynak (meşruiyet)	Ordunun öne çıkan özelliği
Sümerler	?	?	?
Mısırlılar	?	?	?
Hititler	?	?	?
Asya Hunları	?	?	?

6a

b) Kartlardaki bilgilere göre devletleri "hükümdarın yanında yönetime katılan bir meclis bulunan devletler" ve "kartta böyle bir meclisten söz edilmeyen devletler" olarak iki gruba ayırınız. Her gruptaki devletler için meclisin adını ya da hükümdarın yetkisini gösteren bir bilgiyi yazınız.

6b

c) Devletleri ordularında öne çıkan savaş gücüne göre sınıflandırınız. Asya Hunlarının ordusunun diğerlerinden farkını yaşam biçimleriyle ilişkilendirerek bir cümleyle açıklayınız.

6c

7. soru

15 puan

Metin 2'deki tanıtım kartlarından yararlanınız.

a) Asya Hunlarındaki kut anlayışının hükümdarın gücünü artıran bir yönünü ve devletin birliğini tehlikeye sokabilecek bir yönünü kartlardaki bilgilere dayanarak yorumlayınız.

7a

7. soru (devam)

b) Asya Hunlarının ordusunun onlu sisteme göre düzenlenmesinin ve bütün erkeklerin asker sayılmasının savaşta sağladığı iki üstünlüğü açıklayınız.

7b

c) Hititlerde Pankuş meclisinin bulunması ile Mısır'da bütün yetkilerin firavun adına kullanılmasını karşılaştırınız. Bu iki yönetim anlayışından birinin güçlü ve zayıf yönünü yorumlayan 3-4 cümlelik kısa bir paragraf yazınız.

7c

Bitirdin mi? Kodu okut, sayfaların fotoğrafını yükle.

Yazın metne çevrilir; kontrol edip puanlatırsın: her soru MEB ölçütleriyle tek tek puanlanır, eksik kalan kısmı ve tam puanlık cevabı görürsün.

digikamp.com/ortak-yazili/9-sinif-tarih/prova

*** 2. yazılı provasında kâğıt okuma ve puanlama Pro'da. Senaryo tablosu ve sorular herkese açık: digikamp.com/ortak-yazili/9-sinif-tarih**

Bu prova MEB ODSGM'nin yayımladığı konu-soru dağılımına göre hazırlanmıştır; resmî sınav sorusu değildir. Çoğaltılabilir, sınıfta ücretsiz kullanılabilir. DigiKamp · digikamp.com